

FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I STOCKHOLM
 Allmänna avdelningen

DOM
 2012-02-06
 Meddelad i
 Stockholm

Mål nr
 22623-11
 Enhet 14

SÖKANDE

MAQS Law Firm Advokatbyrå AB, 556559-7092
 Box 7009
 103 86 Stockholm

Ombud: Advokat Malin Wallin och jur. kand. Joel Gustafsson
 Adress som ovan

KONKURRENSVERKET	
2012 -02- 0 6	
Avd	
Dnr	
Doss	Aktbil

MOTPART

Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida)
 105 25 Stockholm

SAKEN

Överprövning enligt lagen (2007:1091) om offentlig upphandling – LOU.

DOMSLUT

Förvaltningsrätten bifaller ansökan och förordnar att upphandlingen avse-
 ende ramavtal för juristtjänster, dnr 2011-001363, ska göras om.

Förvaltningsrättens interimistiska förordnande i beslut den 11 november
 2011 upphör därmed att gälla.

Dok.Id 200368

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
115 76 Stockholm	Tegeluddsvägen 1	08-561 680 00	08-561 680 01	måndag – fredag 09:00-15:00
		E-post: forvaltningsrattenistockholm@dom.se		

BAKGRUND

Styrelsen för internationellt utvecklings-samarbete (Sida) genomför, genom förenklat förfarande, en upphandling avseende ramavtal för juristtjänster, dnr 2011-001363.

Sida har den 30 september 2011 inbjudit till anbudsgivning avseende upphandlingen. Enligt inbjudan var sista anbudsdag den 14 november 2011.

Förvaltningsrätten har den 11 november 2011 förordnat att upphandlingen tills vidare inte får avslutas.

YRKANDE OCH INSTÄLLNING

MAQS Law Firm Advokatbyrå AB (MAQS) yrkar att upphandlingen ska göras om.

Sida bestrider bifall till ansökan.

GRUNDER OCH SAKOMSTÄNDIGHETER

MAQS anför bl.a. följande till stöd för sin talan.

Grunder

Sidas krav på att minst en jurist inom vart och ett av de upphandlade rättsområdena ska ha varit advokat i minst tio år är konkurrensbegränsande och upphandlingen står således i strid med kraven på proportionalitet och lika-behandling i 1 kap. 9 § LOU.

Upphandlingen genomförs på ett icke rättsenligt sätt varför MAQS riskerar att lida skada. För det fall MAQS haft möjlighet att lämna anbud i upphandlingen finns möjlighet att MAQS skulle ha tilldelats kontrakt.

Sakomständigheter

Proportionalitetsprincipen

Proportionalitetsprincipen innebär att den upphandlande myndigheten inte får ställa högre krav på anbudsgivaren än vad som krävs och är ändamålsenligt för upphandlingen. Detta innebär att kraven ska ha ett naturligt samband med och stå i proportion till det behov som ska täckas (se bl.a. Kamrarrätten i Stockholms dom i mål nr 8457-08).

Av EU-domstolens praxis rörande proportionalitetsprincipen framgår att en bedömning ska göras i tre steg. För det första ska bedömas om åtgärden är lämplig och effektiv för att uppnå det eftersträvade syftet. För det andra ska bedömas om åtgärden är nödvändig för att uppnå det eftersträvade syftet, såtillvida att det inte finns något mindre ingripande alternativ. För det tredje ska bedömas om den negativa effekt som åtgärden får är oproportionerlig eller överdriven jämfört med det eftersträvade syftet.

Skall-kravet är oförenligt med proportionalitetsprincipen

Sida har inbjudit att inkomma med anbud avseende juristtjänster inom tio rättsområden. Av förfrågningsunderlaget framgår att anbudsgivaren för varje rättsområde ska offerera minst en jurist i var och en av tre definierade personalkategorier. Vidare framgår att föreslagen person i personalkategori 1 ska ha jur. kand. examen, minst tio års erfarenhet av relevant rättsområde, vara medlem av Sveriges Advokatsamfund (Advokatsamfundet) sedan minst tio år och ha mycket goda kunskaper i svenska och engelska i tal och skrift.

MAQS har inga invändningar mot att Sida uppställer ett krav på lång erfarenhet av det aktuella rättsområdet och har inte heller något att erinra mot det syfte som Sida uppgett med kravet. MAQS ifrågasätter inte heller värdet i att anlita en advokat och ser ett stort värde i Advokatsamfundet och de krav som ställs på framförallt god advokatsed. MAQS ifrågasätter däremot rimligheten i Sidas krav på att dessa jurister även ska ha varit advokater i minst tio år. Ett sådant krav innebär nämligen att endast jurister som arbetat på advokatbyrå i minst 15 år kan komma ifråga för uppdrag.

Om ovan nämnda trestegsmodell tillämpas på kravet på minst tio års medlemskap i Advokatsamfundet kan konstateras att det är tveksamt om åtgärden, dvs. kravet, skulle kunna anses lämplig och effektiv för att uppnå syftet att få tillgång till hög kompetens. I vilket fall är åtgärden inte nödvändig för att uppnå det eftersträvade syftet. Många jurister inhämtar sin kunskap från andra arbetsplatser än advokatbyråer. Relevant kunskap kan t.ex. inhämtas från arbete i domstol, arbete vid myndighet eller annat kvalificerat juridiskt arbete.

Det kan även konstateras att inom vissa av de rättsområden som upphandlingen avser, bl.a. upphandling, har flera av Sveriges mest framstående jurister inte varit medlemmar av Advokatsamfundet i minst tio år. De skäl som Sida anfört för detta krav tillgodoses således inte ens av kravet. Sidans motivering kan inte heller anses tillfredställande mot bakgrund av vad kravet på tio års medlemskap i Advokatsamfundet faktiskt innebär. Kravet kan nämligen inte anses utgöra något egentligt krav på erfarenhet från ett rättsområde, utan utgör snarare ett bevis för ett visst mått av professionalism och erfarenhet av att tillämpa de advokatetiska reglerna.

Det krävs bl.a. en muntlig examen för att bli advokat. Advokaten ska också ha visat lämplighet för yrket. Här ska dock noteras att den examen och även lämpligheten avser regleringen och tillämpningen av god advokatsed. Ett

krav på muntlig examen infördes först 2004 vilket innebär att de advokater som varit ledamöter i minst tio år inte avlagt muntlig examen.

Om Sida verkligen, såsom framhållits i frågor och svar, efterfrågat en hög kompetens kunde Sida ha formulerat kravet annorlunda. Exempelvis hade ett krav på 15 års erfarenhet av rättsområdet kombinerat med ett krav på att juristen de facto är advokat, bättre tillgodosett det eftersträvade syftet. Ett sådant krav är också mindre ingripande i enlighet med trestegsmodellen.

Det ska också särskilt framhållas att kravet blir än mer begränsande då anbudsgivarna måste lämna anbud på samtliga rättsområden och kraven på personalens erfarenhet är desamma för alla dessa områden.

Bred definition av rättsområden

Det sätt på vilket Sida angivit de olika rättsområdena motverkar i det närmaste att Sida för samtliga dessa får tillgång till absolut spetskompetens. Som rättsområde 1 och 2 har Sida angett svensk respektive internationell affärsjuridik. Det rör sig här om breda begrepp som innefattar en rad juridiska kompetensområden som sinsemellan uppvisar stora skillnader såsom t.ex. associationsrätt, avtalsrätt, skatterätt, miljö rätt, obeståndsrätt samt EU- och konkurrensrätt. Även om Sida därutöver särskilt angett åtta andra rättsområden, kan Sidas angivna syfte med kravet på tio års erfarenhet som advokat, nämligen att få tillgång till absolut spetskompetens, ifrågasättas. Det är oklart vilken spetskompetens Sida menar att man kommer att få utifrån så breda rättsområden. Det aktuella kravet är således inte utformat på ett sätt som tillgodoser det angivna behovet.

Sida har dessutom anfört att det inte uppställts något krav på att anbudsgivaren ska kunna tillhandahålla tio olika advokater med erforderlig tid som advokat inom de angivna rättsområdena utan det är ”fullt tillåtet för en

anbudsgivare att ange en och samma person under flera rättsområden". Även med anledning härav kan det ifrågasättas hur den absoluta spetskompetens som Sida efterfrågar tillgodoses genom det aktuella skall-kravet. Med tanke på den grad av specialisering som förekommer bland dagens jurister är det svårt att tänka sig en advokat som har sådan absolut spetskompetens som Sida efterfrågar inom t.ex. såväl arbetsrätt som IT-rätt.

Tio års erfarenhet av relevant rättsområde

Skall-kravets utformning innebär att en advokat som visserligen har varit ledamot av Sveriges advokatsamfund under minst tio år men som endast har viss begränsad erfarenhet av exempelvis arbetsrätt, uppfyller kravet medan en advokat som varit ledamot av Sveriges advokatsamfund i fem år och uteslutande arbetat med arbetsrättsliga frågor under sammanlagt tio år, inte gör det. Det bör inte råda någon tvekan om att den senare advokaten har mer absolut spetskompetens inom arbetsrätt än den förstnämnde. Även med dessa utgångspunkter är således Sidas krav på minst tio års medlemskap i Sveriges advokatsamfund mycket bristfälligt utformat och tillgodoser inte det syfte som Sida framhåller. Det angivna syftet tillgodoses bättre med ett skall-krav som utformats på ett annat sätt.

Möjlighet att anlita underleverantör

Vad gäller möjligheten att anlita underleverantör eller bilda konsortium kan konstateras att denna möjlighet, oavsett om den är realistisk eller ej, inte är direkt relaterad till frågan om ett krav är proportionerligt. Ett krav som i sig är oproportionerligt blir inte proportionerligt enbart utifrån leverantörers möjlighet att anlita underleverantörer. Inte heller av Sida åberopade Kammarrätten i Jönköpings dom i mål nr 1073-10 kan tolkas på detta sätt. Kammarrätten hade nämligen redan konstaterat att kravet, som, avsåg

viss omsättning, beloppsmässigt stod i proportion till den aktuella upphandlingens syfte.

Här ska också understrykas de särskilda förutsättningar som gäller för advokatbyråer med hänsyn till bl.a. just god advokatsed. De förhållanden under vilka advokater kan samarbeta är enligt det etiska regelverket begränsade. Att advokatbyråer, för att lämna anbud i offentliga upphandlingar, bildar konsortier måste också vara högst ovanligt och ingenting som kan krävas av den upphandlande myndigheten.

Skada

Upphandlingen genomförs i strid med LOU och de grundläggande principerna för upphandling, framförallt proportionalitets- och likabehandlingsprinciperna, i enlighet med vad som anförts ovan. Detta förhindrar MAQS från att lämna anbud i upphandlingen. Med hänsyn härtill och då MAQS annars haft god möjlighet att erhålla kontrakt i upphandlingen riskerar MAQS att lida skada. Upphandlingen ska därför göras om.

Sida anför till stöd för sin talan bl.a. följande.

Grund för bestridandet

Sida har inte i upphandlingen brutit mot 1 kap. 9 § eller någon annan bestämmelse i LOU.

Sakomständigheter

Skall-kravet är förenligt med proportionalitetsprincipen

Det är ofta komplicerat att utforma förfrågningsunderlag. Särskilt komplicerat är det att utforma kriterier som alla anbudsgivare uppfattar som bra

och på samma sätt. Sida är medvetna om att de kvalificeringskrav som ställts kan uppfattas som höga. En grundläggande utgångspunkt vid bedömning av förfrågningsunderlag måste dock vara att den upphandlande myndigheten själv tillåts precisera sitt behov. Kriterierna i förfrågningsunderlaget har utformats utifrån Sidas behov av att i vissa situationer få tillgång till absolut spetskompetens inom angivna rättsområden. Att upphandlande myndigheter har stor frihet när de bestämmer föremålet för upphandlingen framgår av RÅ 2010 ref. 78.

Sida har en intern enhet för juridisk rådgivning och juristernas arbetsuppgifter spänner över i stort sett samtliga förekommande rättsområden. De jurister som arbetar på enheten har många års arbetslivserfarenhet från bl.a. advokatbyrå och domstol. Sidas behov av juridiska tjänster i den löpande verksamheten tillgodoses således i stor utsträckning av dem. Däremot har Sidas jurister begränsade möjligheter att specialisera sig inom något av de olika rättsområdena. Avrop av juristtjänster från ramavtalen sker för det fall den egna personalens tid och kompetens i specifika frågor inte är tillräcklig och behovet av spetskompetens inom angivna rättsområden måste förstås mot denna bakgrund.

Det bör härvid beaktas att Sidas verksamhet är omfattande och bedrivs inom många olika verksamhetsområden i en komplex internationell kontext. Sida tecknar årligen ett stort antal överenskommelser och kontrakt både inom biståndsverksamheten och i myndighetens övriga verksamhet, vilket ställer krav på både teoretiska kunskaper och praktisk erfarenhet från bl.a. avtalsförhandlingar för att kunna tillhandahålla det stöd som behövs. Det rör sig ofta om mycket stora värden i avtalen och i sammanhanget kan nämnas att Sida under 2011 hanterar 17,5 miljarder kr av biståndsanslaget.

För att kunna bli advokat är det ett krav att personen i fråga har jur. kand. examen och minst tre års erfarenhet av kvalificerat juridiskt arbete. En ad-

vokat måste också ha avlagt en muntlig examen och visat sig lämpad för yrket. Advokater måste också vidareutbilda sig fortlöpande. Vidare utförs advokaters arbete inom ramen för etiska regler eftersom alla advokater är skyldiga att följa god advokatsed. Alla advokater står också under tillsyn av advokatsamfundets disciplinnämnd. Därmed är advokattiteln en tydlig och viktig kvalitetsstämpel. Syftet med det av Sida uppställda kravet på tio års medlemskap i advokatsamfundet är att säkerställa att inom varje rättsområde i vart fall en person har mycket hög teoretisk och praktisk kompetens som erhållits genom arbete som advokat, då detta vittnar om att personen hållit hög kvalitet i den juridiska rådgivningen. Tidsaspekten är viktig dels för att Sida ska kunna känna trygghet i att den juridiska rådgivningen har varit av hög kvalitet sedan lång tid tillbaka, och därmed sannolikt kommer att vara det även under ramavtalet, dels för att advokaten då även hunnit få den praktiska erfarenhet som krävs för att kunna lämna efterfrågat stöd. Kravet kan inte anses strida mot proportionalitetsprincipen.

Bred definition av rättsområden

Eftersom det inte är möjligt förutse i detalj vilka frågor och därmed rättsområden som kan komma att aktualiseras under den period ramavtalet är giltigt har Sida valt att i förfrågningsunderlaget ange breda definitioner av de rättsområden inom vilka anbudsgivarna ska ha kompetens. Alternativet att i förfrågningsunderlaget ange mer specifika rättsområden skulle innebära en stor risk att utesluta områden inom vilka behov senare skulle uppkomma. Ramavtalet skulle därmed i dessa fall bli oanvändbart för Sida.

Det finns naturliga kopplingar mellan flera av de i anbudsunderlaget angivna rättsområdena, t.ex. svensk affärsjuridik och internationell affärsjuridik. Andra rättsområden med naturlig koppling är t.ex. finansiell rätt i kombination med svensk och internationell affärsjuridik, fastighetsrätt och entreprenadjuridik samt processföring i kombination med flera av de övri-

ga rättsområdena. Det förekommer inte sällan att jurister arbetar inom flera närliggande rättsområden, i vart fall över tid. Att under dessa förutsättningar kräva att juristen enbart ska ha arbetat med ett och samma rättsområde under tio år har Sida bedömt vara att ställa ett alltför högt krav.

Sida har inte i förfrågningsunderlaget uppställt krav på att det måste vara olika personer för vart och ett av de angivna rättsområdena. Det krävs således inte tio olika personer med vardera tio års erfarenhet av relevant rättsområde som varit medlemmar i Advokatsamfundet sedan minst tio år. Det är tvärtom fullt tillåtet för en anbudsgivare att ange en och samma person under flera rättsområden.

För att öka förutsebarheten för anbudsgivarna har Sida i förevarande upphandling enbart kvalificeringskrav. Av de anbudsgivare som klarat kvalificeringskraven ska de tre anbudsgivare som offererat lägst pris per timme tilldelas kontrakt från vilka avrop sedan ska ske utifrån en fastställd rangordning. Upphandlingen har utformats på detta sätt för att minimera risken för att utvärdering av anbudet vad gäller arbetslivserfarenhet och kompetens skulle komma att ske på ett godtyckligt vis. Med hänsyn till att det slutligen enbart är timpriset som är avgörande för vilka anbudsgivare som tilldelas kontrakt har Sida valt att sätta tydliga kvalificeringskrav.

Tio års erfarenhet av relevant rättsområde

Formuleringen ”tio års erfarenhet av relevant rättsområde” i förfrågningsunderlaget måste anses vara tydlig i att det är arbetserfarenhet som avses. Sida valde att inte exakt specificera den andel av arbetstiden som måste ha ägnats åt det enskilda rättsområdet då detta skulle vara mycket svårt för anbudsgivare att bevisa och för Sida att bedöma. Det är upp till anbudsgivaren att i anbudstext och CV göra trovärdigt att de jurister som presenteras kontinuerligt under minst tio år har ägnat en stor del av sin arbetstid åt

det aktuella rättsområdet och därmed tillägnat sig både erfarenhet och aktuell kunskap inom området.

Möjlighet att använda underleverantör

Enligt punkterna 7 och 8 i förfrågningsunderlagets avsnitt 3 är det tillåtet att bilda konsortium och/eller att lägga ut delar av upphandlingskontraktet på underleverantörer. MAQS hade således, om egen kapacitet saknas i något avseende, kunnat lämna anbud som uppfyllt i upphandlingen ställda skall-krav antingen med hjälp av anlita underleverantör med efterfrågad kapacitet, eller genom konsortium tillsammans med annan anbudsgivare som har efterfrågad kapacitet. Den omständigheten att anbudsgivarna har möjlighet att anlita underleverantörer eller att gå samman i konsortium bidrar till att det ställda kravet inte kan anses oproportionerligt i förhållande till det syfte som kravet avsåg att säkerställa (se Kammarrätten i Jönköpings dom i mål nr 1073-10).

De skiftande förhållanden som förekommer i det ekonomiska livet gör att även förfrågningsunderlag och utvärderingsmodeller som inte är optimalt utformade får godtas under förutsättning att de principer som bär upp lagen om offentlig upphandling och gemenskapsrätten inte träds för när (se RÅ 2002 ref. 50). Sida har haft samma krav i tidigare upphandling av ramavtal för juristtjänster utan att detta har uppfattats stå i strid med proportionalitetsprincipen. De av Sida uppställda kraven avseende personalkategori 1 innebär inte större krav på leverantören än som behövs och vad som får anses vara ändamålsenligt för att Sidas syfte i den aktuella upphandlingen ska uppnås. Kraven är kopplade till föremålet för upphandlingen. Det har utifrån vad MAQS anfört i målet inte framkommit att kravet på tio års medlemskap i advokatsamfundet är vare sig godtyckligt eller osakligt. Det är vidare inte konkurrensbegränsande då det drabbar alla anbudsgivare lika. Det är därtill tillåtet att ingå i konsortium eller anlita underkonsulter.

Sammanfattningsvis anser Sida att kravet inte står i strid med proportionalitetsprincipen.

DOMSKÄL

Tillämpliga bestämmelser

I 1 kap. 9 § LOU anges att upphandlande myndigheter ska behandla leverantörer på ett likvärdigt och icke-diskriminerande sätt samt genomföra upphandlingar på ett öppet sätt. Vid upphandlingar ska vidare principerna om ömsesidigt erkännande och proportionalitet iakttas.

I 16 kap. 5 § LOU anges följande. Om den upphandlande myndigheten har brutit mot de grundläggande principerna i 1 kap. 9 § eller någon annan bestämmelse i denna lag och detta har medfört att leverantören har lidit skada eller kan komma att lida skada, ska rätten besluta att upphandlingen ska göras om eller att den får avslutas först sedan rättelse har gjorts.

Förfrågningsunderlag

Av förfrågningsunderlaget framgår att anbud kan lämnas avseende juristtjänster inom följande rättsområden; svensk affärsjuridik, internationell affärsjuridik, entreprenadjuridik, finansiell rätt (inklusive krediträtt), processföring, IT-rätt, immaterialrätt, offentlig rätt (inklusive offentlig upphandling), arbetsrätt och fastighetsrätt.

I förfrågningsunderlagets punkt 6.1 anges följande. Anbudsgivare skall föreslå personer med för uppdraget adekvat utbildning och erfarenhet. Anbudsgivaren skall redovisa personal inom samtliga efterfrågade rättsområden och inom varje rättsområde skall minst en person per personalkategori 1, 2 och 3 nedan redovisas.

1. Advokat med minst 10 års erfarenhet av relevant rättsområde.
2. Biträdande jurist med minst fem års erfarenhet inom aktuellt område.
3. Biträdande jurist med 3-5 års erfarenhet inom aktuellt område.

I förfrågningsunderlagets punkt 6.2 anges följande vad avser personalkategori 1. Föreslagna personer skall ha:

- Juris kandidatexamen
- Minst tio års erfarenhet av relevant rättsområde.
- Medlem av advokatsamfundet sedan minst tio år.
- Mycket goda kunskaper i svenska och engelska, både i tal och skrift.

Förvaltningsrättens bedömning

Frågan i målet är om det uppställda kravet att föreslagna personer inom personalkategori 1 ska ha varit medlemmar i advokatsamfundet sedan minst tio år, strider mot proportionalitetsprincipen.

En upphandlande myndighet kan fritt utforma förfrågningsunderlaget utifrån sina behov under förutsättning att de krav som ställs är förenliga med LOU och de gemenskapsrättsliga principer som ligger till grund för lagstiftningen. Proportionalitetsprincipen innebär att de krav som ställs vid en upphandling ska vara både nödvändiga och ändamålsenliga med hänsyn till det syfte som eftersträvas. Kraven ska således ha ett naturligt samband med och stå i proportion till det som upphandlas.

Av EG-domstolens praxis rörande proportionalitetsprincipen framgår att en bedömning ska göras i tre steg. Till en början bedöms om åtgärden i fråga är en lämplig och effektiv åtgärd för att uppnå det eftersträlvade syftet. Därefter bedöms om åtgärden är nödvändig för att uppnå det eftersträlvade syftet, såtillvida att det inte finns något mindre ingripande alternativ. Slutligen bedöms om den negativa effekten som åtgärden får är oproportionerlig eller överdriven jämfört med det eftersträlvade syftet. Det är den upphandlande myndigheten som har bevisbördan för att en ifrågasatt åtgärd är förenlig med proportionalitetsprincipen (se Kammarrätten i Stockholms dom i mål nr 3477-09 samt Konkurrensverkets yttrande den 15 juli 2008 i Kammarrätten i Stockholms mål nr 4283-08).

Sida har anfört att Sida har ett behov av absolut spetskompetens inom de angivna rättsområdena och att syftet med kravet på tio års medlemskap i advokatsamfundet är att säkerställa att i vart fall en person inom varje rättsområde har mycket hög teoretisk och praktisk kompetens som erhållits genom arbete som advokat. Vidare har Sida anfört att de omständigheterna att Sida inte uppställt krav på att det måste vara olika personer som anges i personalkategori 1 för vart och ett av de angivna rättsområdena och att anbudsgivarna har möjlighet att använda underleverantörer eller bilda konsortium ytterligare bidrar till att det ställda kravet inte kan anses oproportionerligt.

Även om det framstår som lämpligt att uppställa krav på att personer inom personalkategori 1 ska vara advokater anser förvaltningsrätten, mot bakgrund av vad Sida anfört angående syftet med kravet, att Sida inte visat att det är nödvändigt att föreslagna personer ska ha varit medlemmar i advokatsamfundet i så pass lång tid som tio år. Kravet är därmed inte förenligt med LOU:s princip om proportionalitet.

MAQS har i anledning av kravet lidit eller riskerat att lida skada varför det finns grund för ingripande enligt LOU. Med hänsyn till att förvaltningsrätten funnit att kravet är oproportionerligt har upphandlingens konkurrensuppsökande skede påverkats, varför ansökan ska bifallas på så sätt att upphandlingen ska göras om.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (DV 3109/1A LOU)

Annika Falkenborn
Rådman

Föredragande har varit Stina Wesslau.

SVERIGES DOMSTOLAR

HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND

Den som vill överklaga förvaltningsrättens beslut ska skriva till Kammarrätten i Stockholm. **Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.**

Överklagandet ska ha kommit in till förvaltningsrätten **inom tre veckor** från den dag då klaganden fick del av beslutet. Tiden för överklagandet för offentligpart räknas emellertid från den dag beslutet meddelades.

Om sista dagen för överklagandet infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i kammarrätten fordras att prövningstillstånd meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas, anledning förekommer till ändring i det slut vartill förvaltningsrätten kommit eller det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla

1. den klagandes namn, personnummer, yrke, postadress och telefonnummer. Dessutom ska adress och telefonnummer till arbetsplatsen och eventuell annan plats där klaganden kan nås för delgivning lämnas om dessa uppgifter inte tidigare uppgetts i målet. Om någon person- eller adressuppgift ändras är det viktigt att anmälan snarast görs till kammarrätten,
2. det beslut som överklagas med uppgift
3. om förvaltningsrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet,
4. de skäl som klaganden anger till stöd för begäran om prövningstillstånd,
5. den ändring av förvaltningsrättens beslut som klaganden vill få till stånd,
6. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Skrivelsen ska vara undertecknad av klaganden eller hans ombud. Adressen till förvaltningsrätten framgår av beslutet. Om klaganden anlitar ombud ska denne sända in fullmakt i original samt uppgive sitt namn, adress och telefonnummer.

Om någon person- eller adressuppgift ändras, ska Ni utan dröjsmål anmäla ändringen till kammarrätten.

I mål om överprövning enligt lagen (2007:1091) om offentlig upphandling eller lagen (2007:1092) om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster får avtal slutas innan tiden för överklagande av rättens dom eller beslut har löpt ut. I de flesta fall får avtal slutas när tio dagar har gått från det att rätten avgjort målet eller upphävt ett interimistiskt beslut. I vissa fall får avtal slutas omedelbart. Ett överklagande av rättens avgörande får inte prövas sedan avtal har slutits. Fullständig information finns i 16 kapitlet i de ovan angivna lagarna.

Behöver Ni fler upplysningar om hur man överklagar kan Ni vända Er till förvaltningsrätten.

DV 3109/1A LOU